

Zini, sargā, cepē!

Nēģu diena Salacgrīvā – priekiem un apmeklētājiem bagāta

Var teikt, ka šogad Nēģu diena Salacgrīvā bija labākā, kāda pēdējos gados pieredzēta. Tās rīkotāju galvenais sabiedrotais bija Māte daba, kas parūpējās par pasākumiem skaistu, siltu un sausu laiku. Taču arī nēģu zvejnieki neatpalika, un rezultāts bija brīnišķīgi svētki.

Daudziem, kuri uz tačiem devās no Limbažu vai Rīgas puses, pirmā pieturvieta droši vien bija Svētupes tacis un brīvdienu mājas *Vējavas*. Tur šogad piedāvājums bija nedaudz plašāks par citām reizēm. Līdztekus vēderpriekiem varēja baudīt pat sportiskas aktivitātes. Svētupes tacī joprojām saimnieko uzņēmīgā Koluškinu ģimene. Tās galva Nikolajs prognozēja, ka šī būs laba sezona pretstatā pērnajai, kas bijusi sliktākā, kāda pieredzēta. Septembris deva labus lomus. – *Pagājušajā gadā ar lieliem ūdeņiem upē nekā nebija, šogad ar maziem vējš iepūš, un ir* – atklāja zvejnieks. Savukārt viņa sieva Inese ar lielo karoti darbojās gar zupas katlu, kas jestrī burbuļoja uz ugunskura. Pērn vienā piegājienā tapuši 80 l zupas, šogad būšot 120. Dabūts lielāks katls! – *Zupas pavēlniece!* – turpat blakus smēja Oļegs Sumčenko. Pati saimniece pastāstīja, ka arī šogad vāra nēģu soļanku. Tādam lielam katlam gan grūti garšvielas pielikt... – *Ber, ber un atkal ieber, pēc tam garšo un saprot', ka vairāk nevajag!* – attrauca Inese. Viņa pastāstīja, ka šogad domāts arī par mazajiem apmeklētājiem, kuri īstu nēģi atsakās ēst. Viņiem piedāvāja cepumus nēģu formā. Piedevām mazajiem bija iespēja piedalīties darbnīcā *Izkrāso savu ņurņiku*, ko vadīja Inese Zmičerevska.

Lai gan kārdinājums nogrozīties pa Svētupes krastu bija liels – patīkams priežu mežiņš, turpat arī jūra..., bija jāpateicās, jo gribējās paspēt apbraukt arī trīs Salacas tačus. Jāteic, ka Salacgrīvā ap pusdienlaiku nevarēja nepamanīt, ka ir svētki. Galdi bija pat pie zivju kioska pašā pilsētas centrā! Savukārt pirmā tača tuvumā mašīnas teju nobloķēja ielu. Patīkami bija redzēt, ka šogad svētkos piedalījās arī 3. tacis, kurā saimnieko Jānis Rakuzovs. Tur par garšīgu zupu gādāja pieredzējuši saimniece Mirdza Sprince. Savukārt nēģu cepēja gods bija ticis Imantam Dambim – plostniekam un vides inspektoram. Viņš stāstīja, ka nēģis ir ne vien garšīga, bet tīra zivs (zinātnieki, protams, teiktu, ka apaļmutnieks). Un, ja kādam ir šaubas, vai to vajadzētu ēst, tām nav ne mazākā pamata. 3. tacī spēlēja dzīvā mūzika un runāja, ka ballēts tiks līdz rīta gaismai. Turpat netālu Salacas otrā krastā gāja ne mazāk jautri. Tur ap zupas katlu rosījās vairākas saimnieces, kurām atkal bija sava recepte – viņu zupa izcēlās ar to, ka tajā varēja sajukt dažādu zivju garšu un tā bija arī īpaši tumīga.

Salacas 1. tača saimnieks Aleksandrs Rozenšteins lēsa, ka viņa pagalmā Nēģu svētku laikā noteikti ir bijis kāds tūkstotis cilvēku. Bet kurš gan var precīzi saskaitīt! Par oficiālo svētku sākuma brīdi bija nolikts pusdienlaiks, bet cilvēki sāka nākt jau pusvienpadsmitos. Pēdējā zupa no sešiem katliem (katrā 40 l) pulksten 14 bija apēsta. Aleksandrs sprieda, ka citkārt pietiek ar pieciem katliem un vēl pāri paliek... Tik liels ļaužu pieplūdums nebija gaidīts. Turpat blakus gatavo produkciju, kas top no

Svētupes tacī top nēģu soļanka. Pie kausa Inese Koluškina, asistē Oļegs Sumčenko

Pasaulē garāko un, iespējams, arī garšīgāko viltoto nēģi mēra Rūta Birkenberga (no labās) un Marīta Upīte-Birkenberga

Aleksandra nozvejotajiem nēģiem, tirgoja viņa sadarbības partneri – SIA *Kurzeme GB*. Praktiski nebija tāda brīža, kad pie viņu tirgotavas nestāvētu rinda. Īpašnieks vairākas reizes brauca pēc produkcijas papildinājuma.

Tacī apmeklēja arī tūristi ar autobusiem. Pirmā grupa no Kuldīgas bija klāt jau pulksten 10. Pēc tam ieradās vēl trīs

autobusi, viens pat divstāvu. Ekskursiju ar stāstījumu Aleksandrs šajā dienā gan vadīja tikai vienu – svētku dēļ vairāk nebija laika. Viņš teica, ka tūristu uzņemšana nav tā viņa uzņēmējdarbības daļa, kas ienes vērā ņemamu peļņu. Taču ir savs gandarījums. Pēc tam, kad cilvēki apmeklēja tacī, parunā ar zvejnieku un vēl noskatās filmu, kurā redzams, kā notiek zveja, viņi vairs nejaudā un nebrīnās par to, ka kilograms nēģu maksā tik dārgi. Par šo sezonu gan arī Aleksandrs ir optimistisks – aizvien iegriežas zvejai labvēlīgais rietumvējš, un tad allaž ir pamats gaidīt dāsnus lomus.

Ļoti pacentušās bija arī saimnieces, kuras gatavoja pasaulē garāko viltoto nēģi. Tāds tapa jau trešo reizi, pieredzējušās saimnieces Rūtas Birkenbergas vadībā strādājot četrām izdarīgām dāmām. Viņas gan smēja, ka recepte ir slepena, tomēr atklāja, kas nēģim vēderā – ceptas reņģes. Pirmo reizi ar tām bija piepildīts sāļš rudzu miltu rolbiskvīts. Un jāatzīst, ka rulete gluži vai kusa uz mēles! Pavāru darbu viskāļāk slavēja Valsts zivsaimniecības sadarbības tīkla pārstāvis Jānis Kravalis, kura pārstāvētā organizācija sadarbībā ar Latvijas Lauku konsultāciju biroju finansiāli atbalstīja garduma tapšanu. J. Kravalis uzsvēra, ka reņģes nākušas no Baltijas jūras, un tās sagādājis vietējais uzņēmums SIA *Banķis*. Arī tā var popularizēt zivsaimniecību. Taču, lai apgalvotu, ka viltotais nēģis ir garākais pasaulē, to vajadzēja arī izmērīt, un tas tika darīts liecinieku kupla pulka klātbūtnē. Izrādījās, ka nēģis ir 5,01 m garš. Pērnā gada 4,78 m rekords pārspēts! Lai gan pagaidām viltotajam nēģim konkurentu citos novados nav, domājams, ka nākamgad saimnieces atkal centīsies pārspēt sevi.

Trešajā Salacas tacī varēja baudīt gan gardu zupu, gan ceptus nēģus un skatu uz upi

Sākums – 9. lpp.

Baltijas jūrā pēta jaunu un nedraudzīgu vides spēlētāju – mikroplastmasu

Vasarā Latvijas Hidroekoloģijas institūta speciālisti devās vairāku dienu ekspedīcijā Baltijas jūrā, lai ņemtu tās ūdens paraugus gan piekrastē, gan atklātajā daļā. Vienu dienu viņiem pievienojās arī Pasauls Dabas fonda pārstāve. Zinātnieki vēlas izpētīt mikroplastmasas koncentrāciju dažādās vietās Baltijas jūrā un to, kāda veida polimēri tur ir visizplatītākie. Latvijas Hidroekoloģijas institūta (LHEI) zinātniskā asistente Ieva Putna-Nīmane atklāj, ka novembra sākumā iecerēta vēl viena tūre šādu ūdens paraugu ievākšanai.

Kas ir mikroplastmasa? Tas ir viens no plastmasas piesārņojuma veidiem – sīkas šī materiāla daļiņas, kuru izmērs nepārsniedz 5 mm. Tiesa, šobrīd HELCOM jeb Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas darba grupā tiekot diskutēti par šī limita maiņu – uz 2 vai 3 mm. Katru gadu ūdeņos nonāk ievērojams daudzums plastmasas atkritumu (starp citu, Vides izglītības fonda kampaņā *Mana jūra* ik gadu secina, ka mūsu jūras piekrastē šo atkritumu īpatrsvars ir vairāk nekā puse no atrastajiem), kas saules gaismas, vēja, viļņu, karstuma un citu apstākļu ietekmē sadalās sīkās daļiņās – šķiedrās, fragmentos, mikroskopiskās lodītēs. ASV zinātnieki lēš, ka ik gadu pasaules ūdeņos nonāk 5–14 miljoni tonnu plastmasas.

Ūdens iemētnieki šīs sīkās daļiņas diemžēl mēdz uztvert kā barību. Žurnālā *National Geographic* jūnijā vēstīts, ka zinātnieki mikroplastmasu atraduši jau 114 jūras dzīvnieku sugās. Turklāt vairāk nekā pusi no tām cilvēki lieto uzturā. Ir sugas, kas barojas, filtrējot ūdeni, piemēram, vaļi, vairākas gliemju, garneļu sugas, tāpat zooplanktons. Sādi barojoties, šīs būtnes sevī iefiltrē arī plastmasas daļiņas. Daļa no tām nonāk zarnās un tiek izvadīta, bet tās mēdz uzkrāties arī audos. Šobrīd tiek pētīts, vai zivs, kas norijusi šīs sīkās daļiņas, ietekmē cilvēku un tā veselību. Viens ir tas, ka mikroplastmasa var uzkrāties vidē vai organismos un ietekmēt tos tīri mehāniski, bet jāņem vērā, ka tai ir arī ķīmiska ietekme. – *Ir dažādi polimēri, piemēram, polietilēns vai polipropilēns, kas ražoti no naftas pārstrādes pārpalikumiem, dažiem no tiem klāt ir cilvēkiem kaitīgas vielas, teiksim, bisfenols A. Šobrīd mēs, zinātnieki, vēl īsti nezinām, kā tas viss iedarbojas. Ir daudz veidu, un jāņem vērā dažādi aspekti, kā šo ietekmi pētīt. Bet jau tagad skaidrs – ja kaut kas nonāk ūdenī, tas nonāk arī tur dzīvojošās*

būtnēs. Pakāpeniski tas nonāk barības ķēdē, un arī mēs kā pēdējie plēsēji to uzņemam, – skaidro Ie. Putna-Nīmane.

Šobrīd LHEI top pirmās vasarā ievāktu jūras ūdens paraugu analīzes. Pirmie rezultāti liecina, ka Baltijas jūrā, Rīgas līcī mikroplastmasa tiešām ir. Tās izplatība un biežāk sastopamie veidi vēl tiek noteikti. Pilnīgi rezultāti būs tuvāko 3–4 gadu laikā, bet sākotnējs ieskaits jau ir. Līdzīgu pētniecību, iesaistoties starptautiskajā *Interreg* projektā *FanPLESStic-sea*, veic arī citās Baltijas jūras reģiona valstīs. Ūdens paraugi tiek ņemti katrā valstī savā vidē, piemēram, upēs vai notekūdeņos. Tādējādi, projektam noslēdzoties un kopā analizējot iegūtos rezultātus, tiks iegūts plašāks skatījums par šo problēmu mūsu reģionā.

LHEI zinātniskā asistente Ie. Putna-Nīmane skaidro, ka mikroplastmasa mūsu vidē ir salīdzinoši jauns spēlētājs. – *Šī tēma ne tikai Latvijā, bet arī Eiropā ir diezgan jauna. Mēs visi mācāmies, kā pareizi ievākt ūdens paraugus ar mikroplastmasu, tos analizēt. Sarežģīti ir tas, ka nav vienota, starptautiski atzīta standarta gan paraugu ievākšanai, gan sagatavošanai. Tas tādēļ, ka ir dažādi plastmasas veidi un atšķirīgas vides, piemēram, Vidusjūra vai Baltijas jūra, kurās atšķiras sāļums, ūdens temperatūra un citi parametri. Ir vairākas starptautiskas pētniecības institūcijas, kas meklē labāko vai piemērotāko metodiku. Tāda tiek meklēta arī LHEI.*

Zinātnieku veiktajiem pētījumiem un iegūtajiem rezultātiem gan būs informatīvs ieteikuma raksturs, lai vispār apjaustu šo problēmu – mikroplastmasu apkārtējā vidē. LHEI zinātniskā asistente secina – ir skaidrs, ka šīs sīkās plastmasas daļiņas ir mums apkārt un izvairīties no tām vairs nav iespējams, tādēļ atliek tikai pielāgoties. Viņa spriež, ka pasaules ūdeņos jau esošā plastmasas piesārņojuma reducēšana būtu liels finansiāls slogs, kas nenes peļņu. Tiesa, mēs varam ierobežot turpmāko plastmasas, attiecīgi arī mikroplastmasas, piesārņojumu un tā nonākšanu ūdeņos. Valstis var ieviest noteikta plastmasas veida izmantošanas aizliegumus. Ķīmiķi var censties izgudrot polimērus, kas bioloģiski noārdās. Patērētāji var izvairīties no vienreizlietojamām plastmasas. Bet ražotāji un valdības var ieguldīt infrastruktūrā, lai pārstrādātu šos materiālus, pirms tie nonāk ūdeņos. Turklāt svarīgi ir plastmasu arī pareizi šķirot un nodot pārstrādei.

Aģes ezers spiningošanas sacensību dalībniekiem skops

Lēdurgas pagasta Aģes ezerā norisinājās Krimuldas novada čempionāts spiningošanā. Krimuldas novada sporta organizators Ziedonis Skrivļa pastāstīja, ka šogad sacensībās startēja nebija dalībnieku skaits – 21 komanda (katrā divi makšķernieki). Copmaņi bija gan novada iedzīvotāji, gan ieradušies no Limbažiem un Rīgas.

Lai arī laikapstākļi bija patīkami, Aģes ezers šoreiz čempionāta dalībniekiem nebija devīgs. Trīs stundu sacīkstēs makšķernieki tika vien pie četrām līdakām. Z. Skrivļa sprieda, ka nākamgad sacensību

norisei jāmeklē cits ezers. – *Visus gadus esam braukuši uz Aģes ezeru. Šķiet, zivis nepagūst atjaunoties, un, cik zinu, tās te arī nav laistas iekšā, – teic sarunbiedrs.*

Par spīti nelielajam lomam, spiningošanas čempionātā uzvarētāji tomēr tika noteikti. 1. vietu ar 1,1 kg smagu līdaku izcīnīja Sandis un Guntis Treseri. Viņi arī tika sumināti kā *Aģes asakas* (balva par smagāko zivi) ieguvēji. 2. vietu ar kilogramīgu līdaku ieguva Edvards Zavackis un Artūrs Jaundžeikars. Savukārt trešie ar 0,865 kg līdaciņu bija Jānis Kalmerics un Aigars Tirziņš.

Lādes ezera zivju resursus papildina žiperīgi zandartēni

Lādes ezera apsaimniekotājbiedrības vadītājs Jānis Martinsons (no labās) lūko, kā Rūjas zivjaudzētavas zivkopis Ivo Zēmelis ar tīkliņu pārcilā zandartu mazulis

Lādes ezerā ielaisti apmēram 14 300 zandartu vienas vasaras mazuļu. Uz Lādezeru tie atceļoja no Rūjas zivju audzētavas. Rudens ir labvēlīgs laiks, lai tie atrastu jaunas mājvietas. Pirms laišanas ezerā tos nosvēra, vidēji viens mazulis svēra 3 g. Pa vidu sikuļiem bija arī daži prāvāki. Lādes ezera apsaimniekotājbiedrības vadītājs Jānis Martinsons bija gandarīts, ka visi zandartēni ir dzīvīgi un, tikko ielaisti, aši devās iepazīt jaunās mītnes plašumus. Zivkopis Ivo Zēmelis vērtēja, ka Lādes ezers izskatās zandartēņiem piemērots. Pats J. Martinsons iestarpināja, ka arī barības bāze tiem te laba, tādēļ jāgaida, ka tie labi barosies un augs. Zandartiņam

vajadzīgi apmēram 3–4 gadi, lai tas izaugtu par maksšķerējamu zivi. Līdz šim zināmais lielākais tur noķertais zandarts svēris 9,8 kg. Apsaimniekotājs stāsta, ka ezerā dzīvo gan līdakas, gan zandarti. Šogad karstuma dēļ tās nav bijušas īpaši aktīvas. J. Martinsons gan noteic, ka copmaņiem arī pašiem jāprot tās noķert, kā nekā ezers nav veikals.

Zandartēnu laišana Lādes ezerā notika saistībā ar Limbažu novada pašvaldības aģentūras ALDA projektu, ko atbalstīja Latvijas Zivju fonds. Kopumā ezerā iecerēts ielaist 24 000 vienas vasaras mazuļu. Otrā to ielašanas tūre Lādes ezerā vēl gaidāma.

Savam apsaimniekotājam viņa lielāko līdaku dāvā Katvaru ezers

Aizvadītā nedēļas nogale izrādījās ļoti veiksmīga biedrības *Katvaru ezers* valdes priekšsēdētājam Jānim Krūmiņam. Gaidītās lielās karpas vietā viņam, kā pats smeļ, trāpījās *cūcene* – 9,8 kg smaga līdaka. Viņa līdzšinējā copmaņa karjerā tā ir lielākā zaļsvērce.

J. Krūmiņš neesot līdacnieks – viņš neaizraujas ar maksšķeres mētāšanu, labāk izvēlas mierīgi sēdēt uz karpām. Tā arī šoreiz – gaidījies lielo karpu, bet boīlas paķērusi līdaka. Par šādu lomu pašam bijis neveltots pārsteigums. Jūtot, ka kaut kas maksšķeres galā pieķēries, ar copes kolēģiem sasaucies un spriedis, ka gan jau nebūšot nekas lielāks par trīskilogramīgu karpu. – *Šo līdaku bija salīdzinoši viegli izvilk. Tādēļ arī sākumā spriedu, ka tā būs neliela karpa, jo lielās ļoti pretojas. To ir daudz atraktīvāk maksšķerēt nekā līdaku, jo uzreiz var just, ka īsts zvērs apakšā, pat laivu var pavilk. Ir gadījies, ka karpa ar visu laivu pa ezeru vadā. Un tad tu domā – karpa ātrāk nogurs vai tu, laivā stāvēdams, – smejas J. Krūmiņš. Interesanti, ka līdaka uzķērās uz karpu barību. Ezera apsaimniekotājs skaidro, ka ezerā vēl turpinās vasara, tamdēļ plēsēji nav pārāk aktīvi un kārtīgas maltītes vietā (šāda izmēra līdakai tas būtu paprāvs plicis) tie labāk izvēlas panašķēties kā šoreiz – ar boīlām. Starp citu, zivs izcelšanās no ūdens viņam palīdzēja sieva Sanita.*

Biedrības *Katvaru ezers* valdes priekšsēdētājs Jānis Krūmiņš ar prāvo līdaku

Nemot vērā patīkamos laikapstākļus, karpu maksšķerēšanas čempionāts *Noķer-atlaid* Katvaru ezerā aktīvi turpinās. Cīņus gadus copmaņi jau oktobra sākumā metuši mieru. J. Krūmiņš arī atklāj ieceri ezerā papildināt karpu resursus, bet, tā kā sausuma dēļ ezerā zems ūdens līmenis, šī doma uz nenoteiktu laiku atlikta.

Sanitas KRŪMIŅAS foto

Tematisko lapu atbalsta:

Lapu sagatavoja Līga LIEPIŅA un Linda TAURIŅA